

Wel of geen IQ-test?

Moeten we een IQ-test afnemen? Dit is een veel gestelde vraag binnen het onderwijs aan nieuwkomers. In dit artikel zetten we de voor- en tegens op een rijtje en geven we aan welke testen je kan gebruiken.

Waarom een IQ-test?

Soms kan het lastig zijn om het doorstroomniveau naar het voortgezet onderwijs van een nieuwkomersleerling te bepalen. Dat kan bijvoorbeeld komen doordat de leerling net is ingestroomd en je nog onvoldoende zicht hebt op zijn niveau. Of omdat de leerling weinig onderwijservaring heeft opgedaan in het land van herkomst. Je merkt dat de leerling potentie heeft, maar nog niet op het leerniveau zit wat past bij zijn capaciteiten. Om toch op een objectieve manier iets te kunnen zeggen over het niveau van deze leerling, kan een IQ-test handig zijn. Het kan ook zo zijn dat een leerling stagneert in zijn leerproces en dat meer informatie over de oorzaak hiervan nodig is. Voor leerlingen waarvan verwacht wordt dat ze uitstromen naar het Praktijkonderwijs is een IQ-test verplicht.

Een concreet voorbeeld

Er komt een leerling op school die in het land van herkomst nog nooit naar school is geweest. Deze leerling start op een laag niveau, maar je ziet dat hij snelle grote sprongen door de leerstof maakt. De leerling is al elf jaar en gaat dus binnenkort doorstromen naar het voortgezet onderwijs. Welk niveau is dan passend? Het kan in zo'n geval handig zijn om een IQ-test af te nemen. Je kan dan beter bepalen wat je kunt vragen van zo'n leerling en welke vorm van onderwijs goed bij die leerling past. Een mogelijke uitkomst kan zijn dat de leerling qua intelligentie past op een Havo, maar nog niet het Nederlandse taalniveau heeft dat daarbij past. Een advies kan dan zijn om de taalklas te verlengen om de doorstroom naar een Havo mogelijk te maken. Dat geeft de leerling meer tijd om de vereiste resultaten te behalen voor de vorm van VO die bij de leerling past. Als dat qua leeftijd niet mogelijk is, dan kun je met een VO-school in gesprek gaan om te zien wat zij voor mogelijkheden hebben om deze leerling met potentie, maar nog wel een achterstand, op te vangen. Het kan natuurlijk ook zo zijn dat er juist een laag IQ uit de test komt. Kijk dan goed of deze uitslag correspondeert met het algemene beeld dat jij van het kind hebt. De testuitslag kan in dit geval een bevestiging zijn om de leerling naar een lager niveau te laten doorstromen.

Afname van een IQ-test bij nieuwkomers

Houdt er rekening mee dat er cultuurgeboden aspecten in testen verweven zijn. Deze aspecten kunnen van invloed zijn op de uitkomst van de test. Zorg er daarom altijd voor dat een specialist, met kennis van deze valkuilen, de toets bij de leerling afneemt. Ook bij het bespreken van de testuitslag is de interpretatie met nieuwkomersbril (cultuur en onderwijservaring) belangrijk.

Ga in gesprek binnen jouw gemeente of samenwerkingsverband als je twijfels hebt over de expertise op dit gebied. We willen namelijk koste wat kost voorkomen dat deze gevoelige testresultaten verkeerd worden geïnterpreteerd.

Ook bij het bespreken van de testuitslag is de interpretatie met nieuwkomersbril (cultuur en onderwijservaring) belangrijk.

Welke IQ test is geschikt?

Er zijn verschillende intelligentie testen die in Nederland gebruikt worden. Sommigen hiervan zijn meer geschikt om af te nemen bij een leerling met een andere taal- en cultuur achtergrond. Hieronder vind je een aantal van de opties:

- De non-verbale intelligentietest, SON-R kan worden gebruikt voor nieuwkomersleerlingen. Deze test bevat nog wel cultuurgebonden aspecten, maar daar wordt een aantekening van gemaakt in het onderzoeksverslag.
- De Raven Progressive Matrices is ook een non-verbale IQ test.
- Een andere test die wordt gebruikt is de ADIT, adaptieve intelligentietest die veel in het voortgezet onderwijs wordt gebruikt. Deze wordt digitaal afgenomen en past de vragen adaptief aan.
- De WISC-V: een veel gebruikte intelligentie test in het algemeen, op onderdelen bruikbaar voor de anderstalige doelgroep.

Maatwerk

Wanneer een leerling met veel potentie een flinke achterstand in de Nederlandse taal heeft, is het goed om in gesprek te gaan met VO-scholen in de omgeving van het gezin. Dan kun je samen onderzoeken wat meest kansrijke plek voor de leerling is. Vraag hierbij goed door naar het ondersteuningsnetwerk van de vervolgschool. Welke mogelijkheden hebben zij voor de ondersteuning van nieuwkomers? Kijk daarnaast goed naar de omgevingsfactoren van het kind. Wat kunnen ouders hierin betekenen?

Het grotere geheel

Leerlingen enkel en alleen op grond van een IQ-test laten doorstromen naar een bepaalde vorm van VO is niet verstandig. Zorg dat de IQ-test is ingebed in een zorgvuldig gevormd beeld van de leerling. Dit beeld krijg je scherp door zowel kwantitatieve- als kwalitatieve gegevens te verzamelen. Dit kun je doen door toetsmomenten met elkaar te vergelijken. En daarnaast observaties, bevorderende- en belemmerende factoren van de leerling mee te nemen. Formuleer, aan de hand van alles dat je verzameld hebt, eerst zelf een advies en gebruik de intelligentietest alleen ter bevestiging van dit beeld.

Zorg dat de IQ-test is ingebed in een zorgvuldig gevormd beeld van de leerling.

Meer weten?

Lees hier meer over de intelligentietest afname bij vluchtelingenkinderen.. [Hoe neem je een betrouwbare intelligentietest af bij vluchtelingenkinderen? \(wij-leren.nl\)](#)

Lees hier meer over de test die binnen de gemeente Utrecht wordt gebruikt: [ADIT-brochure-voor-ouders-en-leerkrachten.pdf \(naarhetvo.nl\)](#)

Luister deze podcast van ARGOS over de IQ-testen bij kinderen met een vluchtelingenachtergrond:

<https://podcasts.apple.com/nl/podcast/argos/id985905890?i=1000586802435>